

2026-02-17

Regeringskansliet
Socialdepartementet
Enheten för arbetsrätt och arbetsmiljö

Diarienummer S2025/02028

Remissyttrande över betänkandet Ett datalyft mot fel, fusk och frånvaro

Pensionärernas riksorganisation, PRO, är Sveriges största pensionärsorganisation med cirka 250 000 medlemmar. Vi har av Socialdepartementet beretts möjlighet att inkomma med synpunkter på betänkandet Ett datalyft mot fel, fusk och frånvaro (SOU 2025:108). PRO tackar för möjligheten att yttra sig över betänkandet.

Inledande synpunkter

Det är angeläget att digitalisering och artificiell intelligens tillämpas av myndigheter för att förbättra servicen för medborgare, korta handläggningstider och motverka felaktiga utbetalningar. Att staten effektivt motverkar felaktigheter och kriminalitet som drabbar socialförsäkringarna är viktigt för att upprätthålla legitimiteten i våra gemensamma trygghetssystem. Därför är PRO i grunden positivt inställt till de reformer som beskrivs i betänkandet. Av de i betänkandet behandlade trygghetssystemen är det bostadstillägg till pensionärer som berör PRO:s målgrupp. Vårt remissvar inskränker sig därför till förslag som berör bostadstillägget.

Bostadstillägget är förknippat med omfattande problem, vilket PRO ofta har påtalat. Det finns sannolikt ett betydande mörkertal i form av personer som skulle ha rätt till bostadstillägg, men som av okända anledningar inte ansöker om stödet.¹ Det kan antas att ett komplicerat ansökningsförfarande och en upplevd risk att drabbas av stora återkrav till följd av misstag i ansökningsprocessen orsakar en stor del av mörkertalet.

PRO får återkommande ta del av berättelser om orimligt långa handläggningstider avseende bostadstillägg. Oavsiktliga fel i ansökningsprocessen eller försummelse att meddela Pensionsmyndigheten förändringar i sina ekonomiska förhållanden i kombination med Pensionsmyndighetens långa handläggningstider innebär en risk för omfattande återkrav, vilket kan innebära en privatekonomisk katastrof för drabbade pensionärer. Att förenkla ansökningsförfarandet och minimera antalet återkrav som har sin grund i oavsiktliga fel är mycket angelägna.

¹ Enligt en skattning från Riksrevisionen (RiR 2019:22) är detta mörkertal så stort som cirka 129 000 personer.

Vi noterar att utredningen konstaterar att "Andelen fel är högre bland utbetalningar där den enskilde kan ha fått för lite bostadstillägg"² och "Mycket tyder på att felen i stor utsträckning är oavsiktliga."³ PRO har varit kritiskt till regeringens alltför ensidiga fokus på återkrav och har efterlyst åtgärder för att förenkla ansökningsprocessen för bostadstillägg och insatser för att hjälpa pensionärer att lämna korrekta uppgifter.

Det är uppenbart att ökad digitalisering och informationsspridning mellan myndigheter medför risker för människors integritet. Dessa risker måste fullt ut beaktas.

Yttrande över utredningens resonemang och förslag

5.4.7 Centrala fynd och förbättringsområden

Utredningen beskriver på ett bra sätt de svårigheter som pensionärer upplever i mötet med regelverket kring bostadstillägg. Det är angeläget att regeringen tar till sig dessa insikter och lägger dem till grund till ett reformarbete syftande till att förenkla ansökningsförfarandet och rutinerna avseende bostadstillägg.

Vi noterar särskilt att utredningen konstaterar att "De långa handläggningstiderna genererar många felutbetalningar och därmed återkrav, vilket är negativt för den enskilde"⁴. PRO delar denna bild och delar utredningens uppfattning att Pensionsmyndigheten måste prioritera att ta om hand de ändringsanmälningar som kommer in till myndigheten, då felutbetalningar annars kan fortgå och leda till återkrav.

PRO:s uppfattning är att Pensionsmyndigheten aktivt bör påminna förmånstagare om att anmäla ändrade förhållanden. Regeringen bör ge myndigheten ett sådant uppdrag. Detta gäller inte minst förändrade boendekostnader – oftast hyra. PRO bedömer att påminnelser bör skickas ut i fysisk form med post för att få bäst effekt, till exempel i form av ett vykort.

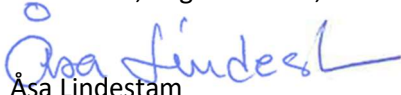
5.5.6 Pensionsmyndigheten ska utreda förutsättningarna för att schablonisera beräkning av bostadskostnaden

PRO *tillstyrker* förslaget att regeringen ska ge Pensionsmyndigheten i uppdrag att utreda förutsättningarna för att schablonisera beräkning av bostadskostnader inom bostadstillägget.

Det är uppenbart att en stor felkälla avseende bostadstillägg att den berättigade pensionären inte rapporterar in högre boendekostnader och därför går miste om ett högre bostadstillägg. Det är angeläget att motverka detta och därför bör en ökad schablonisering övervägas. Troligen är det förändringen av boendekostnaden som är mest angelägen att schablonisera.

Den förenklade handläggning som schablonisering kan väntas kunna leda till bör komma pensionärerna till del genom kortare handläggningstider.

Stockholm, dag som ovan,

Åsa Lindestam

Ordförande Pensionärernas riksorganisation

² Betänkandet sid. 144

³ Ibid sid. 145

⁴ Ibid sid. 153